

12. 7. 2011

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nenastoupení do výkonu trestu odnětí svobody jako trestný čin

Jedním z poměrně často v tisku zmiňovaným problémem českého trestního práva, je skutečnost, že pravomocně odsouzení pachatelé, nenastoupí do výkonu trestu odnětí svobody, dobrovolně a včas.

Výkon trestu odnětí svobody je nedílným následkem trestního řízení, jehož výsledkem bylo uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody. Je tedy na místě, aby pachatel, který byl pravomocně uznán vinným ze spáchaného trestného činu, a byl mu uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, do výkonu trestu odnětí svobody nastoupil a touto formou nejen splatil svůj dluh společnosti, ale taktéž aby zpytoval své svědomí, uvědomil si protiprávnost svého jednání, jeho následky a z tohoto se poučil, dospěl k závěru, jakým způsobem hodlá v budoucnu žít. Úkolem trestu odnětí svobody není jen represivně působit na odsouzeného, tedy izolovat jej od většinové společnosti, ale taktéž je nutné účel trestu spatřovat v uvědomění si odsouzeného celé záležitosti. Uvědomění si důsledků a možnosti přehodnotit svůj život, dospět k závěru, jakým způsobem chce život po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody vést.

K tomu, aby bylo možné dosáhnout smyslu výkonu trestu odnětí svobody, je nutné, aby odsouzený do výkonu trestu odnětí svobody nastoupil nebo byl dodán. V tomto směru má řada odsouzených s nástupem do výkonu trestu odnětí svobody problém. Tyto problém pramení z psychiky odsouzených (strach z pobytu za mřížemi), někdy ze zdravotních důvodů (jaké lékařské ošetření dostanu ve věznicí, nezhorší se můj zdravotní stav), jindy ze sociálních důvodů (je nutné zabezpečit rodinu atd.). Veškeré výše uvedené důvody poté směřují ke skutečnosti, že odsouzený nenastoupí řádně do konkrétní věznice k výkonu trestu odnětí svobody. Na druhou stranu je zde zájem společnosti na tom, aby trest přišel co nejrychleji poté, co byl uložen, tudíž aby se tímto postupem posílil výchovný vliv tohoto druhu trestu. Je tedy zjevné, že společnost takové jednání tolerovat nemůže. Nenastoupení do výkonu trestu odnětí svobody, je také otázka respektování soudního rozhodnutí. Tyto důvody tedy vedli zákonodárce k tomu, aby s účinností od 1. 1. 2009, zakomponoval tyto skutečnosti do tehdy platného trestního zákona, z.č. [140/1961](#) Sb. (dále jen tr. zákona) doplněním skutkové podstaty trestného činu dle § 171 tr. zákona maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání.

Dle § 171 odst. 1 písm. g) tr. zákona, platného do 31. 12. 2009 platilo, že „*kdo maří, nebo podstatně stěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že bez závažného důvodu nenastoupí na výzvu soudu trest odnětí svobody nebo se jiným způsobem neoprávněně brání nástupu výkonu tohoto trestu, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta*“. Stejně znění bylo poté zákonodárce přebráno do znění trestního zákoníku, z.č. [40/2009](#) Sb.(dále jen tr. zákoníku), a to do ust. § 337 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku.

Předmětné ustanovení je součástí trestných činů proti pořádku ve věcech veřejných, obsažených v Hlavě X. tr. zákoníku, v díle 4 označené jako „Jiné rušení činnosti orgánu veřejné moci“. Hlava X. chrání široké spektrum společenských vztahů, zájmů a hodnot, které jsou nezbytné k tomu, aby stát budovaný na principech demokracie a zákonnosti mohl bezchybně vykonávat svoje funkce. Jde o

trestné činy, které přímo nebo nepřímo ohrožují řádnou činnost orgánů státu, uzemní samosprávy a dalších orgánů veřejné moci nebo jinak ohrožují pořádek ve věcech veřejných, zejména nerušené fungování těchto orgánů, důsledné uplatňování zákonnosti, výkon pravomoci úředních osob, čistotu veřejného života, včetně nerušeného soužití lidí, jakož i ochranu obecných zájmů i práv a svobod jednotlivců.[1] Konkrétně pokud jde o ustanovení Dílu čtvrtého, který obsahuje ust. § 331 až 351, pak chrání další důležité zájmy spjaté s činností státu a jeho orgánů před různými formami jednání, která narušují řádnou činnost orgánů veřejné moci, ztěžují výkon správy státu nebo realizaci některých práv občanů.[2]

Objektem trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 tr. zákoníku je *zájem na řádném výkonu rozhodnutí soudů a dalších orgánů veřejné moci* a na vykázání, pokud jde konkrétně o ustanovení § 337 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku pak se jedná o *výkon soudního rozhodnutí*, kdy jiný orgán než soud trest odnětí svobody nemůže uložit. Soudem ve smyslu tohoto ustanovení je okresní, krajský, vrchní soud a Nejvyšší soud. Výrok o uložení trestu je nedílnou součástí soudního rozsudku.[3]

Konkretizace, pokud jde o místo[4] a termín nástupu, se pak děje písemnou výzvou předsedy senátu odsouzenému, aby trest odnětí svobody ve stanovené lhůtě v určené věznici nastoupil, pokud je rozhodnutí vykonatelné.[5] Nařízení výkonu trestu, stejně jako výzva adresovaná odsouzenému, mají povahu *opatření*, proti kterým není opravný prostředek přípustný. Lhůta je stanovená v rozmezí několik dnů, většinou do tří, sedmi dní. Tento úkon fakticky nečiní předseda senátu, ale většinou tímto úkonem pověří vyššího soudního úředníka nebo soudního tajemníka či justičního čekatele. Předmětný postup se aplikuje za situace, kdy je odsouzený na svobodě. Pokud je odsouzený ve vazbě, nařídí předseda senátu převedení odsouzeného z výkonu vazby do výkonu trestu odnětí svobody. Trest nařizuje soud, který ve věci rozhodl v prvním stupni,[6] což fakticky znamená soud okresní, případně krajský. Zároveň odsouzeného poučí, že pokud ve stanovené lhůtě trest nenastoupí, bude do výkonu trestu dodán.[7] Je nutné taktéž doplnit, že tento nástup musí být nařízen nejpozději ve lhůtě do jednoho měsíce od právní moci rozhodnutí.

Předmětnou výzvu soud odsouzenému doručuje do vlastních rukou. Doručení lze provést doručením do datové schránky.[8] Není-li možné doručit písemnost tímto způsobem, dle § 62 odst. 1 tr. řádu, doručuje písemnost orgán činný v trestním řízení sám nebo prostřednictvím provozovatele poštovních služeb a v případě, že by takové doručení nebylo úspěšné, i prostřednictvím orgánu obce a to na adresu, kterou za účelem doručování uvedl dle § 55 odst. 1 písm. c) tr. řádu. Pokud nebyl odsouzený doma zastížen, výzva k nástupu trestu se uloží a adresát se vhodným způsobem vyrozumí, kde si ji může vyzvednout. Nevyzvedne-li si adresát zásilku do deseti dnů od uložení, považuje se poslední den této lhůty za den doručení, i když se adresát o uložení nedověděl, ačkoliv se v místě doručení zdržuje nebo uvedenou adresu označil pro účely doručování.[9] V ust. § 64 odst. 4 tr. řádu jsou poté uvedeny zásilky, které není možné doručit náhradním doručení, kdy však nařízení výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody ani výzva k nástupu k těmto listinám nepatří. Je tedy nutné dospět k závěru, že v případě těchto listin postačí náhradní doručení. Tedy fakticky a prokazatelně nemusí dojít k převzetí výzvy k nástupu trestu odnětí svobody s uvedením termínu a místa nástupu, což může mít vliv pro případné trestní stíhání pro přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku.

Obdobně je možné také pohlížet na institut nedůvodného odepření doručení dle § 64a tr. řádu, dle kterého odepře-li adresát, v tomto případě odsouzený, písemnost přijmout, poznamená se to na doručence spolu s datem a důvodem odepření a písemnost se vrátí soudu. Uzná-li předseda senátu, který písemnost odeslal, že přijetí bylo odepřeno bezdůvodně, považuje se písemnost za doručenou dnem, kdy přijetí bylo odepřeno, na tento následek musí být adresát (odsouzený) doručovatelem upozorněn.

Právě skutečnost, že je možné doručit nástup do výkonu trestu odnětí svobody náhradním doručením, zakládá úvahu o tom, že soud nemá stoprocentní jistotu, že odsouzený výzvu převzal a že je mu současně znám termín a místo nástupu do výkonu trestu odnětí svobody. Právě tato skutečnost způsobuje komplikace při shledávání subjektivní stránky přečinu výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní dle § 337 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku, jak bude pojednáno dále.

Pachatelem trestného činu dle § 337 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku může být jen osoba, které se rozhodnutí dotýká, tedy odsouzený, kterému byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody. Tato skutečnost vyplývá ze samotného znění skutkové podstaty dle § 337 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku.

Pokud jde o znak skutkové podstaty trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní dle § 337 odst. 1 tr. zákoníku spočívající **v maření, nebo podstatném stěžování výkonu rozhodnutí**, pak tento znamená, že rozhodnutí, které má být v době činu vykonáno, fakticky v důsledku jednání pachatele vykonáno není a vykonat ho nelze nebo je vykonáno za podstatně ztížených podmínek. Neznamená však, že výkon rozhodnutí by byl zmařen, tj. že by už nebylo možné rozhodnutí vykonat. Podstatně ztěžovat výkon rozhodnutí lze například nedodržením omezení uložených v souvislosti s trestem zákazu pobytu.[10]

Formy maření nebo podstatného ztěžování výkonu rozhodnutí jsou taxativně uvedeny pod písmeny a) až i) odst. 1 § 337. K trestnosti se vyžaduje úmysl. Pokud jde o ust. § 337 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku pak maření nebo podstatné ztěžování výkonu rozhodnutí je nutné spatřovat v tom, že *odsouzený bez závažného důvodu nenastoupí na výzvu soudu trest odnětí svobody nebo se jiným způsobem neoprávněně brání nástupu výkonu tohoto trestu.*

Pokud jde o **subjektivní stránku** vytykaného jednání, pak je nutné naplnit úmysl, jde tedy o úmyslný trestný čin. Právě zde je dle názoru autora jeden ze sporných bodů předmětného ustanovení. Jak již bylo výše rozebráno, odsouzený je vyzván k nástupu do výkonu trestu odnětí svobody písemnou výzvou předsedy senátu, který odsouzenému ukládá, aby trest odnětí svobody ve stanovené lhůtě v určené věznici nastoupil. V případě této výzvy, stejně jako u nařízení trestu, není nutné doručení dle § 64 odst. 4 tr. řádu, tedy je možné zásilku uložit a odsouzeného o této skutečnosti pouze vyrozumět. Pokud si odsouzený nevyzvedne zásilku (výzvu k nástupu do výkonu trestu odnětí svobody) do deseti dnů od uložení, považuje se poslední den této lhůty za den doručení, i když se adresát o uložení nedověděl, ačkoliv se v místě doručení zdržuje, nebo uvedenou adresu označil pro účely doručování. Obdobně bude postupováno, pokud odsouzený odmítne zásilku (výzvu k nástupu do výkonu trestu odnětí svobody) převzít. Je tedy zjevné, že odsouzený nemůže za této situace jednoznačně vědět, že mu byl nařízen výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody včetně termínu a místa nástupu. Na druhou stranu ve většině případu si odsouzení budou vědomi, že jim byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, kdy jim musí být vždy doručeno rozhodnutí soudu prvního stupně. Existují sice případy, kdy soud prvního stupně uloží trest podmíněný a až k odvolání státního zástupce jej změní na trest nepodmíněný odvolací soud, tyto případy jsou však výjimečné a jako na takové by bylo nutné na ně nahlížet.

Pokud tedy odsouzený nepřevzme výzvu k nástupu do výkonu trestu odnětí svobody osobně a prokazatelně, je možné shledat subjektivní stránku přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí dle § 337 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku?

V praxi může nastat několik základních variant:

- 1. Odsouzený si výzvu k nástupu do výkonu trestu odnětí svobody převezme prokazatelným způsobem (podepsaná doručenka, úřední záznam PČR).
- 2. Odsouzený si výzvu k nástupu nepřevzme, ale dojde k náhradnímu doručení.
- 3. Odsouzenému se nepodaří výzvu k nástupu trestu odnětí svobody doručit vůbec.

At. 1) pokud si odsouzený převezme nástup do výkonu trestu odnětí svobody prokazatelným způsobem a nenastoupí do výkonu trestu odnětí svobody, pak toto jednání bude zakládat skutkovou podstatu trestného činu dle § 337 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku, pokud budou splněny další znaky skutkové podstaty (bez závažného důvodu nenastoupí...).

At. 2) pokud si odsouzený výzvu prokazatelně osobně nepřevzme, pak ani nemůže nastoupit ve lhůtě a řádně do výkonu trestu odnětí svobody v souladu s výzvou k nástupu do výkonu trestu odnětí svobody. Soud poté co obdrží zprávu od věznice, že odsouzený do výkonu trestu odnětí svobody nenastoupil, požádá PČR o předvedení do výkonu trestu odnětí svobody. Je-li místo pobytu odsouzeného známo, lze použít k jeho dodání do výkonu trestu ustanovení § 83c odst. 2 tr. řádu. Pokud místo pobytu odsouzeného není známo, nařídí předseda senátu, aby byl odsouzený do výkonu trestu dodán, kdy se užije na příkaz k dodání do výkonu trestu přiměřeně ustanovení § 69 odst. 3 tr. řádu. Nastává otázka zda za takové, výše popsané situace, v praxi poměrně časté, je možné shledat u odsouzeného subjektivní stránku přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku. Autor článku je toho názoru, že nikoli, byť si je vědom i stanovisek opačných.

Podívejme se na celou situaci podrobněji. Jak už bylo konstatováno výše ust. § 337 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku je skutkovou podstatou trestného činu úmyslného. Úmysl je nyní definován v § 15 tr. zákoníku, kde můžeme shledat **úmysl přímý** v ust. § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, jestliže pachatel chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, nebo **úmysl nepřímý** v ust. § 15 odst. 1 písm. b) tedy, že pachatel věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn. Kdy *srozumění* spočívá dle § 15 odst. 2 tr. zákoníku smíření pachatele s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem. Společné pro oba druhy úmyslu je, že intelektuální složka zahrnuje u pachatele představu rozhodných skutečností alespoň jako možných. U obou forem úmyslu je dána i složka volní, i když v různé míře, neboť právě v *odstupňování volní složky je rozdíl mezi oběma druhy úmyslu*. Volní složka se musí vztahovat ke všem skutečnostem spadajícím pod znaky skutkové podstaty trestného činu.[11]

Dle názoru autora tohoto článku, s poukazem na výše uvedené skutečnosti, bez toho aniž by odsouzený věděl, že byl nařízen výkon trestu odnětí svobody, není možné naplnit subjektivní stránku trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku a to ani formou úmyslu eventuálního. Není vždy nutné, aby si odsouzený převzal výzvu k nástupu výkonu trestu odnětí svobody (a tudíž soud bude mít k dispozici doručenkou), ale přichází v úvahu i jiná forma zjištění předmětných skutečností. V úvahu například připadá situace, kdy odsouzenému sdělí potřebné skutečnosti (skutečnost, že byl trest odnětí svobody nařízen a že se má nastoupit do konkrétní věznice v konkrétním čase) příslušníci PČR. Obdobně je možné pohlížet na situaci, kdy se odsouzený tyto skutečnosti dozví telefonicky na soudě, a posléze procesní způsobem (do protokolu o výslechu obviněného, či při výslechu obžalovaného u hlavního líčení) se dozná, že věděl, že nepodmíněný trest mu byl nařízen, do které věznice a v jakém termínu.[12] Tudíž je možné učinit závěr, že pro trestní stíhání obviněného pro přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku, není vždy nutné disponovat podepsanou doručenkou, ale je nutné vždy podrobně zkoumat i případné další skutečnosti, na základě kterých by bylo možné dospět k závěru, že odsouzený se tohoto trestného činu dopouští alespoň v úmyslu eventuálním.

Právě zde by bylo na místě se zabývat taktéž situací, kdy odsouzený nepřebírá výzvu k nástupu trestu nebo ji výslovně odmítne převzít nebo účelově mění místo svého pobytu, aby jej výzva k nástupu trestu nezastihla, pak dle názoru autora v souladu s Šámalem naplňuje pachatel znak skutkové podstaty „**jiným způsobem se neoprávněně brání nástupu výkonu trestu**“. Zde dle názoru autora postačí, pokud odsouzený věděl, že mu byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody a činí aktivní kroky, aby se vyhnul přebrání výzvy k nástupu trestu odnětí svobody, např. tím, že

neoznámí změnu doručovací adresy. Pokud soud prokáže toto konkrétní jednání, pak zde je možné jednoznačně dospět taktéž k závěru o naplnění subjektivní stránky výše uvedeného přečinu.

At. 3) pokud se výzva nepodaří doručit vůbec, pak subjektivní stránku shledat nelze. Tato situace však povětšinou nenastává, právě pro možnost náhradního doručení.

Pokud se soud vypořádá se subjektivní stránku popisované trestné činnosti, pak je na místě se zabývat dalším znakem skutkové podstaty a to zda odsouzený do výkonu trestu odnětí svobody **nenastoupil, protože k tomu měl závažný důvod**. Otázkou závažného důvodu, taktak jej vnímá § 337 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku, se doposud judikatura Nejvyššího soudu nezabývala, kdy toto souvisí především s krátkou dobou existence této skutkové podstaty. Šámal ve svém Komentáři k trestnímu zákoníku vnímá předmětný závažný důvod, především změnou zdravotního stavu reálně bránící odsouzenému trest odnětí svobody nastoupit nebo přechodnou těžkou situací v rodině (potřeba zajistit péči o bezvládného partnera nebo rodiče, úmrtí v rodině) apod. Závažné důvody lze tedy shledat jednak ve zdravotním stavu odsouzeného, jednak v sociálních důvodech.

Pokud budeme blíže analyzovat závažný důvod, spočívající ve změně zdravotního stavu, pak je nutné konstatovat, že ani Komentář k trestnímu zákoníku soudu nedává jednoznačný návod, jak takové situace posuzovat. Trestní řád však obsahuje další instituty, které na zdravotní stav odsouzeného reagují. Předně § 322 tr. řádu upravuje institut **odkladu výkonu trestu odnětí svobody**, kdy trest lze odložit a to rozhodnutím předsedy senátu, jestliže z lékařské zprávy o hospitalizaci odsouzeného v lůžkovém zdravotnickém zařízení nebo z jiných skutečností vyplývá, *že by výkon trestu ohrozil jeho život nebo zdraví*. Podmínkou je tedy přímé ohrožení života či zdraví. Požádá-li odsouzený o odklad výkonu trestu odnětí svobody z výše uvedených důvodů, avšak předseda senátu má za to, že takové důvody nejsou zřejmě dány, vyzve odsouzeného, aby nejpozději při nástupu výkonu trestu odnětí svobody předložil zprávu o svém zdravotním stavu příslušné věznicí. Zjistí-li věznice, že zdravotní stav odsouzeného mu neumožňuje podrobit se výkonu trestu odnětí svobody, podle povahy navrhne soudu jeho odklad nebo přerušení.[13] Současně dle § 327 odst. 4 tr. řádu soud může **upustit od výkonu trestu odnětí svobody** nebo jeho zbytku též tehdy, zjistí-li, že odsouzený onemocněl nevléčitelnou životu nebezpečnou nemocí nebo nevléčitelnou nemocí duševní. V tomto případě zákon přímo vyžaduje onemocnění nevléčitelnou životu nebezpečnou nemocí nebo nevléčitelnou nemocí duševní. *Nevléčitelnou životu nebezpečnou nemocí* se rozumějí především některé formy nádorových onemocnění, jiná závažná onemocnění životně důležitých orgánů nebo AIDS. Za nevléčitelnou nemoc duševní jsou považovány zejména některé psychózy, nikoliv např. psychopatie, ačkoliv i ta splňuje podmínku nevléčitelnosti.[14]

I s ohledem na výše uvedené je tedy možné dospět k závěru, že závažné důvody dle § 337 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku spočívající ve zdravotním stavu odsouzeného, je možné shledat pokud by odsouzený onemocněl nevléčitelnou chorobou. Obdobně je možné přihlédnout i ke skutečnosti, pokud by se odsouzený nacházel v době nástupu v lůžkovém zdravotnickém zařízení, byť zde již by bylo na místě posuzovat účelnost nástupu do takového zařízení. Jiné situace by však bránit odsouzenému nastoupit do výkonu trestu odnětí svobody ze zdravotních důvodů neměli, kdy sám trestní řád obsahuje postup jak vyřešit situaci, kdy odsouzený dospěje k závěru, že výkon trestu může ohrozit jeho život či zdraví a to formou žádosti o odklad výkonu trestu (§ 322 odst. 1,2 tr. řádu). Pokud odsouzený podá žádost o odklad výkonu trestu a předseda senátu neshledá důvody pro odklad výkonu trestu odnětí svobody podle § 322 odst. 1 tr. řádu, nezamítá návrh odsouzeného na odklad výkonu trestu, ale podle § 322 odst. 2 tr. ř. vyzve odsouzeného k předložení lékařských zpráv při nástupu výkonu trestu příslušné věznicí, nikoli soudu.[15] Nabízí se tedy otázka, jak řešit podaný odklad ve světle skutkové podstaty dle § 337 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku. Odsouzený povětšinou bude reagovat žádostí o odklad až na základě výzvy k nástupu do výkonu trestu odnětí svobody, v této výzvě je již určen především termín, dokdy má nastoupit do tohoto trestu. Předsedovi senátu není stanovená lhůta dokdy má o podané žádosti o odklad rozhodnout. Může tedy nastat situace, kdy

odsouzený nenastoupí do výkonu trestu odnětí svobody, protože podal žádost o odklad výkonu trestu, již poté předseda senátu nevyhověl a postupoval dle § 322 odst. 2 tr. řádu. V tomto směru pokud odsouzený výzvy dle § 322 odst. 2 tr. řádu uposlechne a dostaví se obratem do věznice, přestože zmeškal lhůtu k nástupu do výkonu trestu odnětí svobody, je možné dospět k závěru o závažném důvodu spočívající ve změně zdravotního stavu, který zabránil pachateli nastoupit včas do výkonu trestu. Pokud však odsouzený nebude reagovat na výzvu předsedy senátu dle § 322 odst. 2 tr. řádu a do věznice ihned nenastoupí, pak od doručení této výzvy již nepůjde o závažný důvod spočívající ve změně zdravotního stavu.

Pokud jde o závažné důvody spočívající v sociální situaci odsouzeného, tak jak ji vnímá Komentář k trestnímu zákoníku, tedy přechodná těžká situace v rodině (potřeba zajistit péči o bezvládného partnera nebo rodiče, úmrtí v rodině), pak i na tyto situace pamatují instituty trestního řádu. Především je nutné poukázat na odklad výkonu trestu odnětí svobody dle § 323 tr. řádu, dle kterého výkon trestu odnětí svobody nepřevyšujícího jeden rok může předseda senátu z důležitých důvodů odložit, a to na dobu nejvýše tří měsíců ode dne, kdy nabylo právní moci rozhodnutí o nařízení výkonu trestu. V případě takového odkladu soud nespécifikuje důležité důvody. Z Komentáře k trestnímu řádu je možné vyčíst, že *důležitými důvody* jsou jakékoliv důvody přechodné povahy, kromě těch, které se týkají zdravotního stavu odsouzeného (§ 322), pro které by byl bezodkladný výkon trestu pro odsouzeného nebo jemu blízké osoby mimořádně tíživý nebo by byl spojen s dalšími následky, které zákon o výkonu trestu odnětí svobody nepředpokládá.[16] Tento odklad lze povolit i na dobu delší než tři měsíce, musí být však povolen předsedou senátu, a to jen výjimečně ze zvlášť důležitých důvodů, zejména mohl-li by výkon trestu mít pro odsouzeného nebo jeho rodinu mimořádně těžké následky. Odklad lze však povolit nejdéle na dobu šesti měsíců.[17] Tyto zvlášť důležité důvody již Komentář nedefinuje, kdy toliko uvádí, že rozdíl mezi důvody pro odklad podle odstavce 2 (*zvlášť důležitými*) a podle odstavce 1 spočívá v *intenzitě možných následků*, které jsou s důvody pro odklad spojeny.[18] Z judikatury je k tomuto ustanovení možné zjistit, že výjimečnost použití § 323 odst. 2 tr. řádu nemůže být rozšiřována nad rámec jeho znění. Proto bude zpravidla vyloučeno aplikovat toto ustanovení na případy, kdy odsouzení žádají odklad výkonu trestu odnětí svobody proto, že jejich nepřítomnost v zaměstnání by měla nepříznivé důsledky pro zaměstnavatele, byť zaměstnavatel takový stav potvrzuje. Zvlášť důležitým důvodem, pro který lze jen výjimečně povolit odklad výkonu trestu odnětí svobody, není ani okolnost, že odsouzený je povolán k „náhradní“ vojenské službě podle § 20 odst. 2 a § 27 písm. b) branného zákona č. 92/1949 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nejde o důvod, který by svou výjimečností odpovídal zvlášť důležitým důvodům typově shodným se situací, že výkon trestu by mohl mít pro odsouzeného nebo jeho rodinu mimořádně těžké následky.[19]

Pokud tedy jde o sociální důvody, pak je možné uzavřít, že není možné, a to ani přibližně, vymezit okruh případů, kdy bude namíste dospět k závěru, že odsouzenému brání v nástupu trestu odnětí svobody závažný důvod dle § 337 odst. 1 písm. e) tr. řádu. Bude nutné, alespoň do doby než judikatura Nejvyššího soudu upřesní tento znak skutkové podstaty, přistupovat k hodnocení tohoto znaku skutkové podstaty přes konkrétní okolnosti konkrétního případu, bude nutné posuzovat všechny okolnosti, proč k nástupu do výkonu trestu odnětí svobody nedošlo. Bude nutné zkoumat, kdy tato závažná okolnost vznikala, dokdy trvala a jak odsouzený reagoval po odpadnutí tohoto důvodu. Budou to právě soudy, které postupně stanoví hranici závažných důvodů tak, aby plnila svůj účel. Na druhou stranu bude nutné zamezit a zabránit zneužití a využití skutkového znaku závažných důvodů u osob, které jen nechtějí v daném termínu do výkonu trestu odnětí svobody nastoupit. Dle názoru autora je nutné sociální závažné důvody dle § 337 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku zkoumat kriticky, kdy by se mělo jednat o výjimečný postup, nikoli postup obvyklý či běžný. Na toto je možné usoudit taktéž z již citovaného Komentáře k trestnímu zákoníku, kdy Šámal považoval za tyto závažné důvody poměrně vážné situace (potřeba zajistit péči o bezvládného partnera nebo rodiče, úmrtí v rodině). Vždy bude také nutné zkoumat, proč za existenci takové vážné situace odsouzený

nepožádal o odklad výkonu trestu odnětí svobody.

I zde si dovolím poznamenat, že pokud pachatel používá různé účelové obstrukce, jejichž smyslem je vzbudit u soudu zdání, že uložený trest odnětí svobody objektivně nemůže ze závažných důvodů nastoupit pak naplňuje znak skutkové podstaty trestného činu dle § 337 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku a to ***jiným způsobem se neoprávněně brání nástupu výkonu trestu***. Tudíž zákon umožňuje soudu odlišit situace, kdy jsou závažné důvody na místě, se situacemi, kdy jde ze strany odsouzených o pouhé obstrukce.

Závěrem je tedy možné tento příspěvek uzavřít tím, že skutková podstata trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí dle § 337 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku je poměrně mladá. Právní teorie ani judikatura doposud nevymezili znaky závažných důvodů nenastoupení do výkonu trestu odnětí svobody, kdy v tomto směru i s ohledem na množství těchto případů se dá do budoucna rozsáhlejší judikatura očekávat. Tento článek si nakladl za cíl tyto nedostatky nahradit, ale zprostředkovat pohled autora a přispět k odborné diskuzi na toto téma.

Mgr. Roman Vicherek

soudce Okresního soudu v Ostravě

[1] Šámal, P. - Púry, F. - Riczman, S.: Trestní zákoník Komentář 1. vydání, Praha, C.H. Beck 2009 str. 2833

[2] Tamtéž čl. 2834

[3] § 122 odst. 1 tr. řádu

[4] Je-li odsouzený na svobodě, nařizuje výkon trestu odnětí svobody předseda senátu do věznice pro území, v němž má odsouzený bydliště nebo pobyt. Uplatní-li však generální ředitelství Vězeňské služby v zájmu rovnoměrného rozmístování odsouzených prostřednictvím předsedy příslušného soudu požadavek na dočasně odchylný postup, je příslušnou věznicí uvedená v požadavku.

[5] § 321 odst. 1 tr. řádu

[6] § 315 odst. 2 tr. řádu

[7] § 321 odst. 3 tr. řádu

[8] Dle z.č. 30/2008 zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů

[9] § 64 odst. 2 tr. řádu

[10] Šámal, P. - Púry, F. - Riczman, S.: Trestní zákoník Komentář 1. vydání, Praha, C.H. Beck 2009 str. 2913

[11] Šámal, P. - Púry, F. - Riczman, S.: Trestní řád Komentář. 6. vydání, Praha, C.H. Beck 2008, str. 170

[12] Pokud by se obviněný procesním způsobem nedoznal, pak by opět bylo velmi problematické prokázat především skutečnost, že to byl právě odsouzený, kdo hovořil s pracovníkem soudu. Jednoznačnou identifikaci přes telefon nelze provést.

[13] § 322 odst. 2 tr. řádu

[14] Šámal, P. - Púry, F. - Riczman, S.: Trestní řád Komentář. 6. vydání, Praha, C.H. Beck 2008, str.

2455

[15] Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. 12 To 496/2004

[16] Šámal, P. – Púry, F. – Riczman, S.: Trestní řád Komentář. 6. vydání, Praha, C.H. Beck 2008, str. 2445

[17] § 323 odst. 2 tr. řádu

[18] Šámal, P. – Púry, F. – Riczman, S.: Trestní řád Komentář. 6. vydání, Praha, C.H. Beck 2008, str. 2445

[19] B 1/1973-7

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)
- [Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?](#)
- [Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury](#)
- [Zásadní novinky v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2026](#)
- [Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS](#)
- [Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob](#)